ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްގެ ފުރަތަމަ ޖަލްސާ އިން
ތޭވީސްމެމްބަރުން ނިކުމެ ވަޑައިގަތް
ހަގީގަތް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްގެ އަމީން އާއްމު އެދެއްވާ އިންޓަރވިއު
އަކީ ފަރުދާގެ އެއްފަރާތުގައި ހުންނަވައިގެން
ދެއްވާ އިންޓަރވިއު އެއް
ގާނޫނު އަސާސީ އިސްލާހުކުރުމުގެ ގޮތުން ޖުލައި މަހުގެ 19 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު ރައްޔިތުންގެ
ޚާއްސަމަޖިލިސްގެ މެމްބަރުންގެ ތެރެއިން ތޭވީހަކަށް މެމްބަރުން ނިކުމެވަޑައިގަތްވާހަކަ އަކީ މިހާރަކަށް އައިސް
ރާއްޖޭގެ ކަންކޮޅުތަކުގައި އެންމެބޮޑަށް ދެކެވޭ އެއްވާހަކައެވެ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްގެ ނުވަތަ ޚާއްސަމަޖިލިސްގެ
ތާރީޚުގައިވެސް މިފަދަ ހާދިސާ އެއްހިގި މިއީ ފުރަތަމަ ފަހަރުކަމަށްވާތީއެވެ. ނަމަވެސް ކަމުގެ ހަގީގަތް ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ވަނީ އޮޅުންބޮޅުން އަރާފައެވެ. ރޭޑިއޯ ޓީވީގެ ޚަބަރުތަކުންވެސް އާއްމުންގެ އޮޅުންބޮޅުންތައް ދިޔައީ
އިތުރުވަމުންނެވެ. ފެންނަމުން ދަނީ ފަރުދާގެ އެއްފަރާތެވެ. ރޭޑިއޯ ޓީ.ވީ.ގެ ފުރުސަތު ލިބެނީ އެއްފަރާތަކަށް ކަމަށް
ވުމީ އެކަށީގެންވާކަމެކެވެ. އެކަމަކު ފެންނަން ހުރި ހަގީގަތާއި ހަމަތަކަށް ބަލާއިރު ޚާއްސަމަޖިލީހުގެ މެމްބަރުން
ޖަލްސާއިން ނިކުމެވަޑައިގަންނަވަން ޖެހޭ ވަރަށް މުހިއްމު ނުކުތާތަކެއްވާކަން ހެޔޮ ވިސްނޭ ކޮންމެ މީހަކު ގަބޫލު
ކުރަންޖެހެއެވެ.
ޚާއްސަމަޖިލީހުގެ މެމްބަރުންގެ ތެރެއިން ތޭވީހަކަށް މެމްބަރުން އެޖަލްސާ އިން ބޭރަށް
ނިކުމެވަޑައިގަތް އެއްސަބަބަކީ އަތްއުފުލައިގެން ރައްޔިތުންގެ ޚާއްސަ މަޖިލިސްގެ ރައީސް އާއި ނާއިބު ރައީސް
އިންތިޚާބުކުރުމަށް އެމަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން ނިންމުމެވެ. މި ނިންމުމަށް އެ ތޭވީސްމެމްބަރުން ތާއީދުނުކުރައްވައެވެ.
އެއީ މިހާރު އަމަލުކުރެވޭ ގާނޫނު އަސާސީ އާއި ޚިލާފުއަމަލެއް ކަން އެގާނޫނުގެ މާއްދާތަކުގެ ސަރީހު އިބާރާތުން
ހާމަވެފައިވާތީއެވެ.
އާދެ! ޚާއްސަމަޖިލީހުގެ ރައީސް އާއި ނާއިބުރައީސް އަކީ އެމަޖިލީހުގެ މެމްބަރުންގެ ތެރެއިން
އިންތިޚާބު ވެވޭ ބަޔެއްކަން ގާނޫނޫއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ގާނޫނު އަސާސީގެ 97 ވަނަ މާއްދާގެ (1) ގައި
"
ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ ރައްޔިތުންގެ ޚާއްސަ މަޖިލީހުގެ ފުރަތަމަޖަލްސާގައި އެމަޖިލީހުގެ މެމްބަރުންގެ ތެރެއިން
"
މަޖިލީހުގެ ރައީސަކާއި ނާއިބު ރައީސަކު އިންތިޚާބު ކުރަންވާނެއެވެ. މިހެންނެވެ. މި މާއްދާގައި އިންތިޚާބުގެ ވާހަކަ
އައިސްފައިވާއިރު އިންތިޚާބު ކުރަންޖެހޭ ގޮތެއް ބަޔާން ކުރައްވާފައި ނެތެވެ. ވީމާ, އިންތިޚާބު ކުރަންޖެހެނީ
އަތްއުފުލައިގެން ކަމެއް ނުވަތަ ސިއްރުވޯޓަކުން ކަމެއްވެސް މިމާއްދާ އަކުން ދޭހަނުވެއެވެ. ނަމަވެސް ގާނޫނު
އަސާސީގެ 133 ވަނަ މާއްދާގައި " ގާނޫނު އަސާސީ އާއި ގާނޫނުގައި ކަޑައެޅިފައިވާ އިންތިޚާބުތަކާއި އާއްމު
"
ވޯޓްތަކުގައި, ނަގަންވާނީ ސިއްރުވޯޓެކެވެ. މިހެން ބަޔާންކޮށްފައިވުމާއި އަދި އަތްއުފުލައިގެން ވޯޓުނެގުމަށް ބާރުލިބިދޭ
އެއްވެސް މާއްދާ އެއް ގާނޫނު އަސާސީގައި ހިމެނިފައި ނެތުމާއި އެކު ގާނޫނުގައި ކަޑައެޅިފައިވާ އެންމެހާވޯޓަކީ
ސިއްރުގޮތެއްގައި ނަގަންޖެހޭ ވޯޓެއްކަން ދޭހަކޮށްދެއެވެ. އެހެން ނޫންނަމަ މި މާއްދާ ތަންފީޒު ކުރެވެނީ ވަކި ޚާއްސަ
މާއްދާ އަކަށް ކަމުގައި އެގާނޫނުގައި ކަޑައެޅިފައި ވީހެވެ. ވީމާ, ގާނޫނުގެ ވަކި ޗެޕްޓަރެއްގައި މިވާހަކަ ހިމެނިފައިވީތީ
ގާނޫނު އަސާސީގެ 97 ވަނަ މާއްދާގެ (1) އިސްތިސްނާ ނުކުރެވެއެވެ. އަދި މި މާއްދާ އިސްތިސްނާ ނުކުރެވޭހާ

ހިދަކު ސިއްރުވޯޓަކަށް ދާންނުޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް ނެތެވެ. އަދި ސިއްރުވޯޓަކަށް ނުގޮސް މަސްއަލާ
ނިންމައިފިނަމަ އެއީ މިހާރު އަމަލުކުރެވޭ ގާނޫނު އަސާސީ އާއި ޚިލާފު އަމަލެކެވެ. އަދި އަތްއުފުލައިގެން ވޯޓް ނެގުމަށް
ބާރުލިބިދޭ ފަދަ މާއްދާ އެއް ހިމެނިފައި ނުވާއިރު އާދަކާދައިގެމަތިން ކަމަށް ބުނެ އަތްއުފުލައިގެން ވޯޓްދިނުމަށް
ބާރުއެޅުމަކީ ތިމާގެ އަމިއްލަ މަގްސަދެއް ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ކުރެވޭ މަސައްކަތެއް ކަން ދޭހަކޮށްދެއެވެ. ޑިމޮކްރަސީ
ނިޒާމާއި މުޅިން ޚިލާފު އަމަލެކެވެ.
132 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނިފައިވަނީ ކަމިޝަނަރ އޮފް އިލެކްޝަންސް ގެ މަސްއޫލިއްޔަތެވެ. އެއީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިންތިޚާބު ކުރުމަށް ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ބާއްވާ ފެންނަ ނުފެންނަ ވޯޓާއި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލިސްގެ އާންމު އިންތިޚާބް އާއި ރައްޔިތުންގެ ޚާއްސަ މަޖިލިސްގެ އިންތިޚާބާއި ރައްޔިތުންގެ އާއްމު ޚިޔާލު ހޯދުމަށް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނަގާ އާއްމު ވޯޓެވެ. ޖުމުލަގޮތެއްގައި މިމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއްގެ
ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ބާއްވާ އާއްމު އިންތިޚާބު ތަކަކާއި ވޯޓްތަކުގެ ވާހަކައެވެ. އަދި 134 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން
ކޮށްފާވަނީ މިދެންނެވި ވޯޓްދޭ މީހުންގައި ހުރުން ގާނޫނު ލާޒިމުކުރާ ޝަރުޠު ތަކެވެ. ނަމަވެސް 97 ވަނަ މާއްދާގެ
(1) ގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ ވަކި ޚާއްސަ ބަޔެއްގެ މެދުގައި ވަކިހަމަތަކެއްގެމަތިން ބޭއްވުމަށް ގާނޫނު ލާޒިމުކުރާ
އިންތިޚާބެކެވެ. ވޯޓްދިނުމުގެ ޝަރުޠުފުރިހަމަވާ ރާއްޖޭގެ އެންމެހާ ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ބާއްވާ ވޯޓެއް ނުވަތަ
އިންތިޚާބެއްނޫނެވެ. ކަމިޝަނަރ އޮފް އިލެކްޝަންސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައި ނުވަނީ މިދެންނެވި
ސަބަބު ހުރުމާއި އެކުގައެވެ.
މަޖިލިސްގެ މެމްބަރުން ނިކުމެވަޑައިގަތް އަނެއް ސަބަބަކީ ވަޒީރުންގެ މަޖިލިސްގެ މެމްބަރުންގެ
ތެރޭގައި ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރަކު ހިމެނިފައިވާކަމެވެ. އެއީވެސް ގާނޫނު އަސާސީގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތާއި މުޅިން
ޚިލާފު އަމަލެކެވެ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ ޚާއްސަ މަޖިލީހުގައި ވަޒީރުންގެ މަޖިލިސް ތަމްސީލުކުރެވޭނީ ހަމަވަޒީރުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުންނަށް ކަން ގާނޫނު އަސާސީގެ 93 ވަނަ މާއްދާ ބަޔާންކުރާތީއެވެ. އަދި ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެމްބަރުންނަކީ ކޮބައިކަން ގާނޫނު އަސާސީގެ 55 ވަނަ މާއްދާ ބަޔާންކުރެއެވެ. އެމާއްދާ ބަޔާންކުރާ ގޮތުގައި
ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުންނަކީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނާއިބަކު ހުރިނަމަ އެނާއިބަކާއި އެކިއެކި ވުޒާރާތައް
ހިންގެވުމާއި ރައީސުލް ޖުމްހޫރިއްޔާ ހަވާލުކުރައްވާ މިނިސްޓަރުންނާއި ބަންޑާރާ ނާއިބެވެ. ވީމާ, މިގާނޫނުގައި
ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކުރައްވާފައިވަނީ މިނިސްޓަރުންގެ ވާހަކައެވެ. ހަމައެއާއި އެކުި މިދެމަގާމުގެ ހައިސީއްޔަތާއި
ޒިންމާދާރީ އަށް ބަލާއިރު ވަޒީރުބޭފުޅުންނާއި ދައުލަތުގެ ބަންޑާރަނާއިބް އަށް ދިވެހިދައުލަތުގެ ދިދަ ސަރުކާރުން
ހުއްދަކުރައްވާއިރު އެއްވެސް ސްޓޭޓްމިނިސްޓަރަކަށް މިޝަރަފު ސަރުކާރުން ނުދެއްވައެވެ. އަދި މިނިސްޓަރުންނަށް
ލިބިވަޑައިގެންފައިވާ ބާރުތަކަކާއި އިޚްތިޔާރު ތަކެއް ވެސް ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރުންނަށް ލިބިވަޑައި ނުގަންނަވައެވެ. ވީމާ
މިދެންނެވި ފަދަ ތަފާތު ތައް ހުރުމާއި އަދި ގާނޫނުގައި ކަޑައެޅިގެން މިނިސްޓަރުންގެ ވާހަކަ ބަޔާން ކުރެވިފައި ވުމާއި
އެކު ޚާއްސަ މަޖިލިސްގައި ވަޒީރުންގެ މަޖިލިސް ތަމްސީލުކުރާ މެމްބަރަކަށް ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރަކު ހިމެނުމަކީ
މިދެންނެވި ގާނޫނާއި ޚިލާފު އަމަލެކެވެ. ގާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތިން ބައިވެރި ނުކުރެވޭނެއެވެ. ނޫންނަމަ މިދެންނެވި
"
ގާނޫނުގައި މިވާހަކަ ބަޔާންކުރެވިފައިވާއިރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނާއިބަކު ހުރިނަމަ އެނާއިބާއި އެކިއެކި ވުޒާރާތައް
"
ހިންގެވުމާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހަވާލުކުރައްވާ މިނިސްޓަރުންނާއި ސްޓޭޓްމިނިސްޓަރުންނާއި ބަންޑާރަ ނާއިބެވެ.
މިހެން ބަޔާންކޮށްފައިވީހެވެ. ނޫންނަމަ އެކަންތައް ކުރެވެނީ ގާނޫނުގައި އެވާހަކަ އެއް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތާއި މުޅިން
ޚިލާފަށެވެ. ގާނޫނު އަސާސީގެ އިބާރާތް ބަދަލު ކުރުމާއި ގާނޫނު އަސާސީގެ ބަދަލުކުރުމަކީ ރައްޔިތުންގެ ޚާއްސަ
މަޖިލީހުގެ މަސްއޫލީއްޔަތެކެވެ.
އާދެ! ޚާއްސަ މަޖިލިސްގެ މެމްބަރުންގެ ތެރެއިން ތޭވީސް މެމްބަރުން : (1) މާލޭ މެމްބަރު
އިބްރާހީމް އިސްމާއީލް (2) މާލޭ މެމްބަރު އަހުމަދު އާތިފު (3) ހ.އ. މެމްބަރ އަހުމަދު މުއިއްޒު (4) ހ.ދ. މެމްބަރ

އަހުމަދު އާދިލް (5) ބ. މެމްބަރ އަލީފާއިޒު (6) ޅ. މެމްބަރ އިބްރާހީމް މުހައްމަދު ސޯލިހު (7) ޅ. މެމްބަރ ހުސޭން
އިބްރާހީމް (8) ކ. މެމްބަރ އިބްރާހީމް ޝަރީފް (9) އ.އ މެމްބަރ އަލީއިބްރާހީމް (10) އ.ދ މެމްބަރ އިބްރާހީމް
ހުސޭންޒަކީ (11) އ.ދ. މެމްބަރ ގާސިމް އިބްރާހީމް (12) އ.ދ. މެމްބަރ އިލްޔާސް ހުސޭން އިބްރާހިމް (13) މ.
މެމްބަރ އަހުމަދު ޝަފީގު (14) ފ. މެމްބަރ އަބޫބަކުރު މުހައްމަދު (15) ދ. މެމްބަރ މުހައްމަދު ޝިހާބު (16) ދ.
މެމްބަރ މުހައްމަދު ރިޔާޒު (17) ދ. މެމްބަރ އަބުދުލަތީފު މުހައްމަދު (18) ތ. މެމްބަރ ހުސޭން އަފީފު (19) ތ.
މެމްބަރ ޑރ. ހުސޭންރަޝީދު (20) ލ. މެމްބަރ މުހައްމަދު ނަސީމް (21) ސ. މެމްބަރ ޑރ. މުހައްމަދު މުނައްވަރު
(22) ސ. މެމްބަރ އިބްރާހީމް ޝަރީފު (23) ސ. މެމްބަރ އިބްރާހީމް ތޯހިރު, ނިކުމެވަޑައިގަތީ މިދެންނެވި ހަގީގަތް
އެކުލެވިފައިވާތީއެވެ. އަދި މީގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުންގެ ގިނަ އަދަދެއްގެ ބަޔަކު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހާއި އަދި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސްގެ އިދާރާ ދޮށަށް ޖަމާވުމާއި ދިވެހިދައުލަތުގެ ގާނޫނާއި ޚިލާފު އަމަލެއް ހިނގިނަމަ އެކަމުގެ
اله
ޒިންމާ އަޅަންޖެހެނީ އެމަޖިލީހުގެ ވަގުތީ ރައީސް އަލްއުސްތާޒު އަބުދު ހަމީދު އާއި އެޓޯނީ ޖެނެރަލް ޑރ. ހަސަން
ސައީދު އެވެ. އެއީ މި މަސްއަލާ މިހިސާބަށް ހޫނުވެގެންދިޔައީ އެމަޖިލީހުގައި ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރާ ރައްޔިތުންގެ
މަންދޫބުންތަކެއް ގާނޫނާއި ހަވާލާދީ ދެންނެވުނު ސުވާލުތަކަށް އެކަށީގެންވާ ޖަވާބެއް ނުލިބުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އަދި
ގާނޫނާއި ޚިލާފު އަމަލެއް ކަމަށް މެމްބަރުން މިހުށަހަޅާ މަސްއަލާ ތައް ހުރުމާއި, ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ އިތުރު
ފުރުސަތުތަކަކަށް އެދެމުން ދިއުމާއި އެކުވެސް ފުރުސަތެއްނުދީ އަތްއުފުލައިގެން ވޯޓްނެގުމަށް ރިޔާސަތުން
"
ބާރުއެޅުއްވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. މެމްބަރުން ކުރައްވަމުން ދިޔަ ގިނަގުނަ ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބުގައި މި މަޖްލިސް
"
ހިގަމުންދަނީ ގާނޫނާއި އެއްގޮތަށް މިޖުމުލައިން ނުފުދޭތީއާއި ގާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތިން އެކަންސާބިތުކޮށް
ނުދެވުނީތީއެވެ.
އާދެ! ކަންހިގާދިޔަ ގޮތުގެ ހަގީގަތަށް ބަލާއިރު ޖޫން މަހުގެ 9 ވަނަ ދުވަހުގެރޭ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ގައުމާއި މުޚާޠަބު ކުރެއްވުމުގައި ވިދާޅުވި އިސްލާހީ ބަދަލްތައް ހަގީގަތަކަށް ވެދާނެ ކަމަކަށް
ގަބޫލުނުކުރެވެއެވެ. އެއީ ހަގީގަތް ކަމަށްވާނަ ފެށުމާއި ނިމުންވެސް ދާންޖެހޭނީ ރައްޔިތުންގެ ޝުއޫރާއި އެއްގޮތަށެވެ.
ނަމަވެސް މިހިސާބަށް ތަޖްރިބާ ކުރެވުނު ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު ގާނޫނު އަސާސީ އާއި ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ
މަސްރަހަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމަށް ވުރެ ބޮޑަށް ބޭނުންވަނީ ބަދަލްތަކެއްގެ ނަމުގައި ކުލަވަރެއް ޖައްސައި ބަލަންތިބި
ބަޔަކު އޮޅުވާލުން ކަމަށް ބެލެވެއެވެ. ޚާއްސަމަޖިލިސްގެ މެމްބަރުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ގާނޫނު އަސާސީ ބަދަލުކުރެވުނީ
ކަމުގެ ޒިންމާ މެމްބަރުންތަކެއްގެ ބޮލުގައި އެޅުވުމެވެ. ކޮންމެހެން ބަދަލްތަކެއް ގެނައުމެއް ނޫނެވެ. ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލިސްގެ އަމީން އާއްމު ފަރުދާގެ އެއްފަރާތުގައި ހުންނަވައިގެން އެދެއްވާ ޓީ.ވީ. އިންޓަރވިއު ތަކުންވެސް މިހަގީގަތް
" "
ވަރަށް ރަގަޅަށް ސާފުވެއެވެ. އަދި މިނިވަން ބަހުސްގެ ކަންތައް ނިމިގެންދިޔަ ގޮތާއި ރާއްޖޭގައި ނިކުތް ސަންގު
"
ހުކުރު މަންޑޭ ޓައިމްސް ފަދަ ނޫސް މަޖައްލާ ނިމިގެން ދިޔަގޮތަކީވެސް މިކަމަށް ލިބިދޭ ބާރެކެވެ.